GOLUB MARIA

Despre o noua era religioasa

Ideea unei ere religioase noi nu-mi apartine.Nu-mi apartin nici ideile incluse in aceasta modesta lucrare.Singura mea contributie este aceea ca,dintr-un mai vast material informativ in domeniu (vezi bibliografie),am selectionat si am extras - bineinteles cat mai succint - opinii ce exprima,explicit sau implicit,necesitatea stringenta pentru omul modern a reevaluarii si reconsiderarii propriei vieti religioase.

Este bine stiut ca la aparitia si mentinerea teoriei materialiste asupra naturii lumii au contribuit,intr-un anume sens si intr-un anumit grad,factori obiectivi: cultura umanista,perspectiva mecanicista in fizica,doctrina darvinista a evolutiei biologice,Freud in psihologie s.a. (stadii depasite ulterior de stiintele insesi).

La inceput viata omului a fost in relatie cu Sacrul.Pe masura ce cunoasterea stiintifica progreseaza - explicand cauzele imediate si determinandu-i pe oameni sa le neglijeze pe cele indepartate - relatia cu Sacrul se pierde,privandu-l pe om de cunoasterea realitatii esentiale.

Pe de alta parte,"teologii crestini nu au fost la inaltimea misiunii lor".(3) Ei au facut din precepte - dogme,au interpretat "ad litteram" unele versete fara sa se inteleaga sensul lor ascuns sau figurat,neintelegand ca "Universul se conduce prin legitati care il obliga la o perpetua miscare,evolutie si transformare.O lume in miscare nu poate fi exprimata prin sentinte imuabile". (2) Mai mult,combatand cu furie oricare alta opinie venita din afara dogmei canonice, teologii si-au pierdut prestigiul.

Dar "o societate areligioasa nu poate exista" (3),iar redescoperirea sacrului este pentru omul modern singura alternativa.Pasii decisivi pentru implinirea acestui deziderat sunt facuti - paradoxal - nu de teologi,ci de oamenii de stiinta,avandu-i ca aliati pe filosofi.Ei au ajuns la concluzia ca nu exista doua lumi,una a stiintei si alta a religiei,iar "cheia cunoasterii omenesti este sa intelegem sursa si imperativele ei pentru a ne implini menirea." (2)

Contributia spectaculoasa a stiintei secolului XX la "revolutia spiritului"este iarasi binecunoscuta si,de altfel,nu aceasta constituie obiectul modestei mele lucrari (ma si depaseste abordarea acestui subiect).

Voi incerca sa abordez ideea unei noi ere religoase,mai bine zis filosofico-religioase,avandu-l ca ghid principal pe filosoful vizionar Nikolai Berdiaev.

"Lumea - afirma Berdiaev - trece prin trei epoci ale revelatiei divine: revelatia legii (Tatalui),revelatia ispasirii (Fiului),revelatia creatiei (Duhului).Acestor trei epoci le corespund semne in ceruri.(...) Toate cele trei epoci coexista.Nici astazi nu este pana la capat depasita legea si nu s-a savarsit inca ispasirea pacatului, desi lumea intra intr-o noua epoca religioasa."

Crestinismul insusi,odinioara tanar,nou,revolutionar a devenit decrepit si invechit. "Crestinismul a imbatranit si s-a umplut de riduri,s-a prefacut intr-o religie a carturarilor si fariseilor,dar ceea ce este vesnic nu poate imbatrani: nu poate imbatrani religia vesnica a lui Hristos".

Umanitatea cere astazi o noua viata religioasa nu pentru ca a devenit neprihanita si desavarsita,nu pentru ca a implinit toate poruncile bisericii lui Petru,ci pentru ca vrea sa ajunga la plinitudinea intelegerii. "Omul matur nu este superior pruncilor,dar este copt".Omul contemporan a devenit "matur in viciile si virtutile sale" si nu exista pentru el cale de intoarcere la religiozitatea pruncilor, el nu poate fi readus la tutela religioasa.Iar iesirea din aceasta tutela inseamna intrarea in maturitate religioasa,aparitia unei vieti religioase libere.

Renasterea crestina a umanitatii noi,maturizate in Spirit,poate sta numai sub semnul unei biserici care nu este a lui Petru,ci a lui Ioan si a traditiei mistice a lui Ioan.Biserica lui Ioan nu este biserica democratica adaptata la slabiciunea pacatoasa si la mediocritatea omului,"ea este biserica tainica si vesnica a lui Hristos, chipul bisericii in ea insasi care se dezvaluie omului in suisul pe munte,nu in adaptarea la sesul umanitatii".

Noua comunitate nu se va realiza din elementele "lumii",ci din Spirit.Noua comunitate nu este o miscare pe suprafata,ci una pe verticala.Calea catre Noul Ierusalim este o cale a jertfei.Imparatia lui Dumnezeu survine inobservabila pentru "lume" si omul patrunde in ea doar pe masura cresterii sale in Spirit.Imparatia lui Dumnezeu se va naste nu din elementele "lumii",dar asta nu inseamna ca Imparatia lui Hristos nu va fi pe pamant.Noul Ierusalim va fi pe pamant si se va manifesta in carne,dar nu in carne fizica,ci in carne trasfigurata.

Dar viata spirituala este de neconceput fara marea taina a caintei. Prin cainta incepe lupta cu intunecimea pacatului.Pacatul nu trebuie numai constientizat,el trebuie sa arda in focul caintei.Dar - spun Sfintii Parinti - cand cainta se transforma in disperare,ea trebuie sa se opreasca.Intreaga valoare a caintei este in nasterea pentru o noua viata.

Berdiaev pune intrebarea:"Este oare sarcina finala a vietii doar izbavirea de pacat ?" Si tot el raspunde: "Ispasirea pacatului,mantuirea de rau sunt prin ele insele negative,iar telurile finale ale vietii se afla mai departe,in indatorirea pozitiva,creatoare pentru ca salvarea este intotdeauna "de",iar viata trebuie sa fie "pentru"." Filosoful recunoaste ca "orice om trebuie sa treaca prin ispasire si sa se impartaseasca din taina ei.Momentul ispasirii pacatului in viata unui om este inevitabil legat de supunere si smerenie,de renuntarea la afirmarea se sine,de jertfirea trufiei spirituale.Cel care nu cunoaste aceasta lucrare launtrica a supunerii si renuntarii,acela nu se poate inalta".Dar marile momente ale smereniei si ascultarii se transforma cu usurinta in robie,ipocrizie si moarte spirituala,daca sunt recunoscute ca unice calauze ale vietii.Natura pasionala a omului nu poate si nu trebuie inabusita si strivita,ci doar transfigurata.Dar tot Berdiaev recunoaste ca o astfel de cale este de tip aristocratic, accesibila celor putini.(O afirmatie asemanatoare face si omul de stiinta (2): "Accederea la o constiinta superioara situata in planul realitatii ultime nu este posibila in aceasta etapa din evolutia noastra decat pentru un numar limitat de oameni.") Legea in stat si ispasirea in biserica nu pot fi daramate,ele trebuie dapasite mistic. Pacatul,raul nu poate fi depasit exterior - mecanic (prin revolutii exterioare),ci interior-organic.

Berdiaev remarca faptul ca,in istoria ei,umanitatea crestina nu a realizat inca iubirea propovaduita de Noul Testament,mai ales de Evanghelia lui Ioan.In existenta de zi cu zi a bisericii nu exista iubire."Iubirea a ramas taina ezoterica,traditia ei mistica,existenta doar in viata catorva alesi".Iubirea nu poate fi obiectul dascalelilor si discursurilor moralizatoare,ea nu este lege si nimeni nu poate fi constrans de ea.Religia iubirii este religia libertatii nemasurate a Spiritului,iar biserica iubirii este biserica lui Ioan,biserica vesnica,mistica.

"Trairea in spatiul Sacrului implica sentimentul de devotiune in care se includ respectul si iubirea fata de Sursa."(2) - remarca omul de stiinta - dar mistica - isi continua filosoful discursul - este spirituala,este mult mai profunda decat fenomenele pur sufletesti si astrale."Mistica este tocmai fundamentul existential al oricarei constiinte religioase,izvorul intunecat al vietii religioase".Mistica este comuniune cu divinul.Berdiaev sesizeaza magistral mistica autentica,aceasta floare rara a vietii religioase."Exista o chemare a omului ca Dumnezeu sa se nasca in el.Dar exista si o chemare al lui Dumnezeu ca omul sa se nasca in El"."Exista in Dumnezeu o pasionata tanjire si un pasionat dor de om".Aceasta este taina crestinismului.

Filosoful avertizeaza ca este indispensabila o distinctie de esenta intre magie si mistica.Magia este aproape materiala,ea se refera in intregime in planul astral."Ocultismul cunoaste taina cosmosului, dar fara taina lui Dumnezeu si taina lui Hristos, fara Logos,fara originara dotare cu sens"."In ocultism sufletul ramane neizbavit, peregrinarile lui sunt private de binecuvantare si lumina.Ocultismul este pandit de primejdia trivializarii si vulgarizarii."

Tot Berdiaev avertizeaza ca exista si o falsa mistica.Cand atitudinea fata de mistica devine prea usuratica,mistica devine prada unei literaturi de joasa speta si aluneca lesne in mistificare.Nu orice mistica trebuie imitata."Trebuie sa te orientezi in mistica si sa o supui unei evaluari.

Referindu-se la mistica Indiei,Berdiaev precizeaza ca yoga,desi prezinta asemanari formale si metodologice cu ascetismul crestin,ea "nu cunoaste harul daruit al iubirii,al preaplinei de iubire inimi a Domnului pentru om si lume si al iubirii omului si lumii pentru Dumnezeu ca raspuns la iubirea Lui."

Mistica este faza comuniunii cu Dumnezeu.Dar exista si o a treia faza,aceea a conlucrarii cu El.(4) Este faza creatiei omului in Duh, in cea mai inalta viata spirituala,care pregateste a doua venire a lui Hristos.

"Hristos,Cel ce va sa vina,nu se va ivi niciodata celor care nu vor descoperi singuri,in ei insisi,prin efort liber,un alt chip,un chip creator al omului." (1) "Pentru aceasta omul trebuie sa treaca de la starea religios-pasiva si receptiva la o stare religios-activa si creatoare."(1) Si discursul lui Berdiaev ar mai putea continua. Inflacarat,plin de patos,dar in acelasi timp hiperlucid,ganditorul se adreseaza de pe podiumul rezervat geniilor,reusind nu doar sa invite auditoriul la un alpinism spiritual,ci sa-l si antrezene prin propria-i flacara.Spirit profetic, filosoful a dominat prima jumatate a acestui veac,pregatind parca drumul noului val de spiritualizare...

Se poate vorbi oare despre spiritualizare intr-un veac atat de zgomotos,atat de prins in furia armelor si a banului ? Intr-o lume in care statisticile indica superficialitate,mediocritate,se poate oare inalta Noul Ierusalim,Cetatea Spiritului ? ...Dar cuvantul lui Dumnezeu nu poate fi pus la indoiala.Logosul este ordonator in Univers.El deseaca mlastinile,arunca malul,sparge crusta pietrificata a ogoarelor arse de seceta spirituala,iar firul de apa ce izvoraste din izvorul cel datator de viata isi croieste curs,isi creeaza albie...

Despre noua era spirituala,despre Noul Ierusalim,despre FILOSOFIA CHRISTIANICA vorbesc cu competenta,cu claritate,intrand pana in cele mai mici detalii,materialele obtinute prin mediumitate in Romania,

la acest sfarsit de mileniu,materiale care,din varii motive,nu au vazut inca lumina tiparului.La editia precedenta,v-am prezentat succint una din aceste lucrari - "Nuntile necesare" - iar acum,incadrandu-ma in putinul spatiu ce mi-a mai ramas,va voi prezenta,pe scurt, lucrarea "Cei trei munti".

CEI TREI MUNTI exprima evolutia in continut si ideii a invataturii christianice,dar reflecta,pe de alta parte,fazele evolutiei spirituale a omului,pentru ca sensul invataturii lui Hristos marcheaza cele trei mari etape ale evolutiei spiritului uman:

PURIFICAREA - INNOBILAREA - TRANSFIGURAREA.

Autorul - George Vasii - a privit aceste trei etape prin ascensiunea ce o intreprinde spiritul spre a urca succesiv lantul celor TREI MUNTI: - MUNTELE FAPTELOR IUBIRII - PREDICA DE PE MUNTE;

- MUNTELE EXTAZULUI TABORIC - SCHIMBAREA LA FATA DE PE TABOR;
- MUNTELE CUNOASTERII - CRUCIFICAREA DE PE MUNTELE GOLGOTA.

"PREDICA DE PE MUNTE" marcheaza inceputul invataturii lui Hristos. Ea cuprinde un adevarat MUNTE de sfaturi ce tind sa cultive in amanunt virtutile necesare PURIFICARII.Acest PRIM MUNTE este conceput de Hristos insusi astfel incat sa fie adaptat la conditiile dictate de stadiul spiritual al umanitatii din acea vreme.Prin predica de pe munte se pun bazele RELIGIEI CRESTINE de mai tarziu,iar FAPTELE IUBIRII,izvorate din VIRTUTI,au prioritate."Predica de pe munte" este in fond O CHEMARE LA ORDINE,ea pledeaza pentru ARMONIA dintre trei elemente: GANDIRE - IUBIRE - ACTIUNE,trei valori ce atesta sursa energiilor spiritului.Intr-o reprezentare grafica,cele trei elemente sunt laturile unui triunghi echilateral,in care ACTIUNEA - FAPTELE constituie latura orizontala,ultima.Caracteristica primului munte este larga accesibilitate,predica de pe munte se adreseaza celor multi,celor confuzi,celor ce sunt ORBI si NU VAD.

Dar SENSUL VIETII ESTE ASCENSIUNEA SPIRITULUI; ascensiunea implica LEPADAREA DE SINE,iar aceasta "lepadare de sine" este,prin excelenta, expresia JERTFEI.A fi desavarsit - dupa propria marturisire a lui Hristos - inseamna a patrunde in "Imparatia Cerurilor",iar "IMPARATIA CERURILOR ESTE INLAUNTRUL VOSTRU" - indica cu precizie Hristos - inaugurand cu aceasta tema adancimilor spiritului uman,ideea universului launtric,a OCHIULUI MINTII care,intorcandu-se in sine,gaseste aici treptele pe care,urcandu-le,sa-l conduca pana la inaltimile TAINICULUI MUNTE TABOR.Suntem in fata unui nou munte care de data aceasta nu mai este un TRIUNGHI,ci O PIRAMIDA interioara,cu trepte concrete:RATIUNEA, MEDITATIA,CONTEMPLATIA si EXTAZUL.

Accesul catre universul interior nu-l pot avea decat cei ce au implinit TRIUNGHIUL si care realizeaza LEPADAREA DE SINE.Pentru auto-

rul "Celor trei munti",PIRAMIDA - TABORUL este etapa de INNOBILARE a spiritului,in timp ce in teologia mistica (atat cea rasariteana,reprezentata prin parintii filocalici - Maxim Marturisitorul - cat si cea occidentala - Sf. Ioan al Crucii:"Suisul muntelui Carmel","Noaptea intunecata") aceasta etapa poarta numele de transfiguratoare,de "unire cu Dumnezeu".In viziunea lucrarii de fata, abia CRUCEA reprezinta cel de al treilea MUNTE,faza TRANSFIGURATOARE,adica etapa in care spiritul accede la MUNTELE FILOSOFIEI,atingand pe culme stadiul de "asemanare" cu Dumnezeu,pastrandu-se diferenta neta in lumina si energie. Prin PIRAMIDA,deci atingand EXTAZUL,spiritul realizeaza puritatea absoluta,iar mintea patrunde pe primele trepte ale CUNOASTERII.

Fazele proprii celui de al TREILEA MUNTE sunt: LUCIDITATEA,CLARVIZIUNEA si IDEOGONIA.Cel de al treilea munte este specific celor ce vor sa INTELEAGA,celor insetati de CUNOASTERE,celor ce nu se multumesc cu bucuria extazului,ci vor mai mult: vor sa inteleaga lumea vazuta si nevazuta,vor sa patrunda in tainele vietii si ale existentei.

Si lepadarea de sine este o CRUCE pe care,de buna voie,o poarta cel ce doreste sa urce treptele PIRAMIDEI,specifice muntelui Tabor. Dar setea de cunoastere este o si mai grea CRUCE.Ea cere sacrificiu suprem,cea mai dura jertfa de sine.Setea de cunoastere cere nu numai lepadarea de sine,ea cere renuntarea la insesi bucuriile inalte ale EXTAZULUI si optiunea pentru revenirea pe pamant,spre a urca cel de al TREILEA MUNTE:

MUNTELE CUNOASTERII !

Hristos promite celor ce vor urca cel de al TREILEA MUNTE:
"CELUI INSETAT,II VOI DA IN DAR APA DIN IZVORUL VIETII"
(Apocalips XXI;6)

Hristos nu a incetat sa cheme omenirea sa arda.Mai intai in focul virtutilor apoi in focul gandirii,GANDIREA fiind aceea care deschide drum CUNOASTERII,iar sensul existentei a fost,este si va fi CUNOASTEREA.

Si ca sa raman fidela ideii de "o noua era religioasa",enuntata de titlul lucrarii,in final voi apela la o remarca facuta de M. Eliade in 1935,valabila si la sfarsitul acestui veac.Eliade aminteste de misticul din Calabria,staretul Gioacchino da Fiore,condamnat de biserica romano-catolica (ca multi altii),care a predicat despre inceputul unui "Veac al libertatii si al iubirii",Veac al contemplatiei,in care Duhul Sfant se va revela direct omului,epoca ce va trai din plenitudinea intelegerii.Acest veac va fi,deasemenea,veacul demnitatii umane;caci numai unui om liber,si care are constiinta valorii si puterii sale creatoare,i se poate revela Sfantul Duh.

BIBLIOGRAFIE

1. Nikolai Berdiaev - "Sensul creatiei";
2. Dumitru Constantin Dulcan - "Inteligenta materiei";
3. Mircea Eliade - "Redescoperirea sacrului","Profetism romanesc";
4. George Vasii - "Cei trei munti".